

Z kroniki naukowej

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM NAUKOWE W KATOWICACH

W dniach 29—30 listopada 1965 r. odbyło się w Katowicach międzynarodowe sympozjum naukowe, poświęcone problematyce destrukcyjnych tendencji w nauce prawa i polityce międzynarodowej NRF. Sympozjum zorganizowano staraniem Śląskiego Instytutu Naukowego przy współudziale Komitetu Koordynacyjnego Badań Niemcoznawczych. Obrady toczyły się w siedzibie Śląskiego Instytutu Naukowego, gospodarza sympozjum.

Uczestnikami katowickiej konferencji byli głównie przedstawiciele dyscyplin prawnych i nauk pokrewnych z szeregu ośrodków uniwersyteckich — Warszawy, Poznania, Krakowa, Łodzi i Wrocławia oraz następujących placówek naukowych: Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, Instytutu Zachodniego, Instytutu Śląskiego w Opolu, Wojskowego Instytutu Historycznego i Wojskowego Instytutu Prawniczego. Ponadto, w obradach uczestniczyli posłowie ziemi śląskiej, działacze społeczni i dziennikarze.

Z zagranicy na sympozjum przybyli przedstawiciele Uniwersytetu im. Karola Marksa w Lipsku w osobach doc. F. Gentzena i dra R. Meissnera.

Otwarcia obrad dokonał wicedyrektor Śląskiego Instytutu Naukowego, doc. dr Henryk Rechowicz, przewodniczyli kolejno: prof. dr F. Ryszka, prof. dr M. Lachs i dyr. J. Frieske.

Na program sympozjum złożyło się pięć referatów, które wygłoszone zostały w następującej kolejności:

1. Doc. dr J. Kokot (Śląski Instytut Naukowy — Katowice), *Destrukcyjne tendencje w nauce prawa i polityce międzynarodowej NRF*;
2. Doc. dr K. Skubiszewski (Uniwersytet im. A. Mickiewicza — Poznań), *Wysiedlenie ludności niemieckiej z Europy środkowo-wschodniej i południowej po II wojnie światowej — aspekty prawne*;
3. Mgr A. D. Rotfeld (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych — Warszawa), *Prawo narodów do samostanowienia w teorii i praktyce NRF*;
4. Mgr R. Buchała (Śląski Instytut Naukowy — Katowice), *Teoria tzw. Recht auf die Heimat w świetle prawa międzynarodowego*.
5. Prof. dr M. Lachs (Uniwersytet Warszawski), *Prawo międzynarodowe — prawem koegzystencji narodów i państw*.

Referat doc. Kokota dotyczył niektórych wybranych problemów ilustrujących destrukcyjne tendencje w nauce prawa i polityce międzynarodowej NRF, określanych potocznie mianem rewizjonizmu zachodnioniemieckiego. Referent poddał krytycznemu omówieniu i analizie zachodnioniemieckiej poglądy na takie zagadnienia jak: przejawy nawiązywania do tradycji z okresu Republiki Weimarskiej i III Rzeszy, bezwarunkowa kapitulacja Niemiec, uprawnienia wielkich mocarstw w stosunku do pokonanych Niemiec, realizacja tzw. prawa do stron ojczyństw, sprawa granic Niemiec, Watykan a administracja kościelna na Ziemiach Zachodnich, koncepcje zjednoczenia Niemiec.

Doc. Skubiszewski w swym referacie dał wyczerpujący obraz problematyki prawnomiędzynarodowej, związanej z przesiedleniem ludności niemieckiej po II wojnie światowej z terenów Europy środkowo-wschodniej i południowej. Po przedstawieniu genezy i podstaw prawnych przesiedlenia, referent rozpatrzył to

zagadnienie w świetle prawa międzynarodowego obowiązującego podczas II wojny światowej, oraz pod kątem zgodności i dopuszczalności transferu z zasadą samostanowienia narodów i zasadniczymi prawami człowieka. Przeprowadzona analiza tych zagadnień pozwala stwierdzić, iż „prawo międzynarodowe, obowiązujące w latach wysiedlania Niemców, nie stało na przeszkodzie przymusowemu transferowi ludności”.

Zasada prawa narodów do samostanowienia jest wykorzystywana jako jeden z głównych argumentów służących uzasadnieniu odwetowych roszczeń NRF. Mgr Rotfeld w swym referacie skonfrontował na płaszczyźnie prawa międzynarodowego poglądy zachodnioniemieckie z rzeczywistą treścią prawa narodów do samostanowienia. W konkluzjach referent stwierdził, że w praktyce politycznej NRF, w zachodnioniemieckiej nauce prawa międzynarodowego oraz poglądach organizacji politycznych i przesiedleńczych realizacja prawa narodu do samostanowienia na gruncie niemieckim oznacza: 1) likwidację NRD; 2) włączenie Berlina zachodniego do NRF; 3) przywrócenie wschodnich granic Niemiec z końca 1937 r.

Polemice z innym, szeroko wykorzystywanym w piśmiennictwie rewizjonistycznym argumentem o tzw. *Recht auf die Heimat* i związaną z nim pokrewną teorią o tzw. *Verfassungsstandart* poświęcony został referat mgra Buchały. Referent po szczegółowej analizie dwóch powyższych pojęć doszedł do generalnego wniosku, że treść zawarta w *Recht auf die Heimat*, jak również w tzw. *Verfassungsstandart*, jest sprzeczna ze współczesnym prawem międzynarodowym oraz godzi w ideę pokojowego współżycia między narodami.

Prof. Lachs omówił w swym referacie, na tle współczesnej sytuacji międzynarodowej, treść pojęcia „współistnienie” i jego podstawowe cechy. W urzeczywistnieniu współistnienia szczególną do spełnienia rolę posiada prawo międzynarodowe, gdyż obowiązuje ono wszystkie państwa niezależnie od ustroju. W świetle tych uwag referent przedstawił stan realizacji zasady współistnienia przez NRF stwierdzając, iż: a) legalizacja zimnej wojny leży w interesie rządu NRF, b) przy istnieniu nowego układu sił, jaki powstał po II wojnie światowej, wszelkie rewizjonistyczne roszczenia NRF trzeba zaliczyć do sfery iluzji.

Organizatorzy katowickiego sympozjum naukowemu nadal spotkaniu przede wszystkim charakter roboczej dyskusji naukowej. Stąd referaty stanowić miały wprowadzenie, nie zawężając bynajmniej kręgu diskutowanych problemów. Teksty zgłoszonych na sympozjum referatów doręczono uczestnikom już wcześniej, wobec czego referenci ograniczyli się tylko do przedstawienia tez. Na wygłoszenia referatów starczyły więc godziny przedpołudniowe pierwszego dnia obrad.

Natomiast większość czasu zarezerwowano dla dyskusji. Zajął ona półtora dnia i wystąpiło w niej ponad 20 dyskutantów. Jako, iż materiały z sympozjum — zarówno teksty referatów, jak i głosy w dyskusji — ogłoszone będą drukiem, dlatego można ograniczyć się do skonstatowania, iż niezwykle ożywiona i owocna dyskusja pozwoliła unaościć rozległość problematyki, wchodzącej w zakres tematu sympozjum, oraz uwypuklić ciężar gatunkowy aspektu prawnomiędzynarodowego rewizjonizmu zachodnioniemieckiego. W ten sposób — poprzez referaty i dyskusję — aktualne, żywotne zagadnienia międzynarodowe poddane zostały naukowemu, bezstronnemu naświetleniu.

Na zakończenie dodać wreszcie wypada, iż doskonała organizacja sympozjum oraz kameralność obrad stworzyły dla jego uczestników atmosferę pozwalającą na jak najpełniejsze włączenie się w tok dyskusji naukowej.

Obrady podsumowali i zamknęli doc. J. Kokot i dyr. J. Frieske.

Józef Muszyński